

Správa za rok 2016 o štátnej politike vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí a návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2018

Úvod

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSZZ) vypracoval správu za rok 2016 o štátnej politike vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí a návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2018 (*d'alej len „správa“*) na základe § 3 ods. 3 zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Legislatívne a politické východiská

Základné legislatívne a politické východiská výkonu štátnej politiky Slovenskej republiky (SR) vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí zakotvujú a vymedzujú:

- **Ústava Slovenskej republiky** č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov v článku 7a zákona, ktorý ustanovuje, že Slovenská republika podporuje národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporuje ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou,
- **Zákon č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov** v znení neskorších predpisov (*d'alej len „zákon č. 474/2005 Z. z.“*),
- **Koncepcia štátnej politiky** Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2016 – 2020 (*d'alej len „Koncepcia“*) schválená uznesením vlády SR č. 571/2015 z 21. októbra 2015.

Štruktúra správy

Prvá kapitola (*Charakteristika pojmov a súčasný stav komunity Slovákov žijúcich v zahraničí*) obsahuje prehľad o krajaňských komunitách v zahraničí a základnú informáciu o pomoci, ktorú poskytla SR na krajaňské aktivity v rámci dotačného systému ÚSZZ. V roku 2016 bolo podporených 465 projektov od žiadateľov z 32 krajín v sume 890435,5eur.

Druhá kapitola (*Vzdelávanie, veda, výskum*) informuje o podpore krajaňských aktivít v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu vrátane spolupráce s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (MŠVVaŠ SR) a ďalšími inštitúciami. V roku 2016 ÚSZZ podporil 116 projektov v 22 krajinách vo výške 215 878 eur, keď výrazná časť podpory smerovala do projektu medzinárodného letného tábora pre deti krajanov na Slovensku. Cieľom projektu je udržiavanie živého kontaktu detí krajanov s materskou krajinou, so slovenským jazykom a rovesníkmi. V roku 2016 sa letného tábora zúčastnilo 213 osôb zo 14 krajín.

Tretia kapitola (*Kultúra*) je venovaná aktivitám krajanov v oblasti ľudovej, umeleckej a duchovnej kultúry. V roku 2016 ÚSZZ podporil 274 projektov v 28 štátoch za 568 507,50 eur. Popri krajaňských aktivitách v zahraničí smerovali financie aj na propagáciu kultúry Slovákov žijúcich v zahraničí na podujatia organizované na Slovensku (*divadelná prehliadka Palárikova Raková, Pamätný deň zahraničných Slovákov, Krajaňská nedeľa a Krajaňský dvor v Detve, Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach*).

Štvrtá kapitola (*Informovanosť*) je venovaná vyhodnoteniu podpory krajanov v oblasti informovanosti (*zveľad'ovanie slovenského jazyka*) s dôrazom na vydavateľskú činnosť. V roku 2016 ÚSZZ podporil 63 projektov v 13 štátoch sumou 86 900 eur.

Piata kapitola (*Médiá*) je zameraná na oblasť médií. V roku 2016 ÚSZZ podporil 11 žiadostí zo 7 štátov celkovou sumou 17 650 eur. ÚSZZ využíva webovú stránku www.uszz.sk, ktorá je účinným zdrojom aktuálnych informácií a spätnej väzby pre krajanov. Táto kapitola podáva aj informácie o spolupráci ÚSZZ s médiami na Slovensku s dôrazom na rozvoj vzťahov s verejnoprávnym Rozhlasom a televíziou Slovenska.

Šiesta kapitola (*Osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí*) informuje o procese rozhodovania v konaní o vydaní osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí (ďalej len „osvedčenie“). Charakterizuje ho výrazný nárast žiadostí žiadateľov zo Srbska a Ukrajiny.

Siedma kapitola (*Stála konferencia Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2016*) informuje o Stálej konferencii Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2016, ktorú zorganizoval ÚSZZ v októbri 2016. Konferencie sa zúčastnilo 90 zástupcov organizácií Slovákov žijúcich v zahraničí a 30 hostí zo zahraničia a zo Slovenska.

Ôsma kapitola (*Orgány štátnej správy, samosprávy a inštitúcie Slovenskej republiky vo vzťahu ku krajanom*) zahrňuje aktivity prezidenta SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR), MŠVVaŠ SR, Ministerstva kultúry SR (MK SR), Ministerstva vnútra SR (MV SR), Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR SR), cirkví a orgánov samosprávy.

Deviata kapitola (*Návrh programu štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2018*) načrtáva základné východiská programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí. Charakteristickým znakom je nadviazanie na kontinuitu v osvedčených programoch ÚSZZ a aktivitách ďalších inštitúcií v roku 2018.

Desiata kapitola pojednáva o vplyve materiálu na rozpočet verejnej správy.

Aktuálne otázky

Medzi aktuálne otázky štátnej politiky SR vo vzťahu ku krajanom patrí **zvýšený záujem o získanie osvedčenia**, ktorý sa už dlhobojšie premieta do výrazného odchodu vojvodinských Slovákov hlavne za prácou na Slovensko. Naši krajanovia zo Srbska túto možnosť vítajú a Slovensko tým získava – v súlade s našou legislatívou – kvalifikovanú pracovnú silu. Na druhej strane srbská Vojvodina tým pociťuje „odslovenčovanie“ v školách, národnostných inštitúciách a kultúrno-umeleckých spolkoch, ktoré sú hlavnými nositeľmi slovenského národného povedomia v Srbskej republike. V konečnom dôsledku však možno povedať, že vojvodinskí Slováci prechádzajú cez most, ktorý z historického pohľadu prirodzeným spôsobom spája ich domovskú krajinu s materským Slovenskom.

Ďalšiu tradičnú otázku predstavuje krajanská výzva na **navýšenie prostriedkov na poskytovanie podpory projektom** na posilňovanie národného povedomia a kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí. Aj keď rozhodujúca väčšina žiadateľov oceňuje, že SR krajanské aktivity podporuje, sú aj nespokojní a neuspokojení žiadatelia o dotácie, ktorí sa odvolávajú na navýšenie tejto podpory. Obe tieto otázky budú nastolené na zasadnutí Rady vlády Slovenskej republiky pre krajanské otázky so žiadosťou o „strategické usmernenie“.

Kapitola 1

Charakteristika pojmov a súčasný stav komunity Slovákov žijúcich v zahraničí

Podľa § 2 zákona č. 474/2005 Z. z. sa na účely uvedeného zákona rozumie:

- Slovákom žijúcim v zahraničí osoba, ktorá nemá trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a je štátnym občanom Slovenskej republiky, alebo nie je štátnym občanom Slovenskej republiky, ale uchováva si národné povedomie, a on alebo jeho predok v priamom rade má slovenskú národnosť,
- národným povedomím aktívne prejavy hlásenia sa k slovenskému národu a k hodnotám, ktoré reprezentujú slovenský jazyk, slovenské kultúrne dedičstvo a tradície,
- štátnou podporou Slovákov žijúcich v zahraničí systém opatrení Slovenskej republiky zameraný na podporu národného povedomia a kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí, na podporu ich inštitúcií zriadených na dosiahnutie tohto účelu a na podporu vzťahov medzi Slovenskou republikou a Slovákami žijúcimi v zahraničí.

Okrem Slovákov žijúcich v zahraničí podľa zákona č. 474/2005 Z. z. žijú dlhodobo, prípadne trvalo v zahraničí aj osoby, ktoré majú trvalý pobyt na území Slovenskej republiky. Počet Slovákov žijúcich v zahraničí sa pohybuje medzi miliónom (*oficiálne prieskumy obyvateľov*) až milión šesťstotisíc (*odhady samotných krajanov, našich zastupiteľských úradov a naše vlastné*). Z právneho, inštitucionálneho a sociálneho hľadiska možno slovenské krajské komunity rozdeliť do troch skupín:

Slováci, ako autochtónna národnostná menšina, v krajinách strednej a východnej Európy (*Česká republika, Chorvátsko, Maďarsko, Srbsko, Poľsko, Rumunsko a Ukrajina*), čomu zodpovedá aj charakter a úroveň ich sociálno-kultúrnej a administratívno-právnej integrácie. Počty tu žijúcich Slovákov sa pohybujú v rozmedzí od 270 000 až do 600 000. Predstavitelia slovenskej národnostnej menšiny sú v týchto štátoch zastúpení na úrovni orgánov obecnej a regionálnej samosprávy, ale aj na celoštátnej úrovni so samosprávnymi funkciami na poli kultúry, školstva a v iných oblastiach, ktoré patria do kategórie práv národnostných menšín. V domovských štátoch majú Slováci zákonom garantovanú rovnoprávnosť v miestnych a regionálnych samosprávnych orgánoch. Disponujú početnými spolkami a záujmovými združeniami v rôznych oblastiach činností, ako aj výchovnovzdelávacími inštitúciami od materských a základných škôl až po stredoškolské vzdelávanie v slovenskom jazyku. Zdrojom ďalej uvádzaných údajov o počte Slovákov žijúcich v zahraničí je Koncepcia.

Počty príslušníkov slovenských národnostných menšín v strednej a východnej Európe

Štát	Sčítanie ľudu 2001	Sčítanie ľudu 2011	Odhad krajanov
Česká republika	193 190	148 000	350 – 400 000
Chorvátsko	4 713	4 753	10 000
Maďarsko	17 693	29 647	100 000
Poľsko	1 710	3 500	12 000
Rumunsko	19 000	17 199	25 000
Srbsko	59 021	52 750	52 750
Ukrajina	6 397	6 700	12 000

Druhú skupinu krajanov tvoria slovenské komunity v zámorí, kde žije od 650 000 do 850 000 Slovákov. Prevažne ide o potomkov masovej emigrácie z konca 19. a z prvej polovice 20. storočia. Títo krajanovia žili ešte v 50-tych a 60-tych rokoch minulého storočia v relatívne kompaktných komunitách a udržiavali si svoje národné povedomie, kultúru

a jazykovú identitu. Ich potomkovia sú však v súčasnosti roztrúsení, pričom v tretej a štvrtej generácii už takmer neovládajú slovenský jazyk, hoci mnohí z nich si čiastočne uchovávajú povedomie o slovenskom pôvode. Postupne narastá počet slovenských imigrantov, ktorí sem v súčasnosti prichádzajú za prácou a štúdiom. Mnohí sa usádzajú aj v teritóriách a mestách, v ktorých Slováci tradične žili. Novými destináciami sú aj Nový Zéland a Austrália.

Počty Slovákov žijúcich v zámorských štátoch

KRAJINA	oficiálne údaje	odhady krajanov
Argentína	24 000	28 000
Kanada	50 800	56 000
Austrália	15 400	25 000
USA	560 000	750 000

Tretiu skupinu tvoria slovenské komunity v západnej Európe posilňované a formované hlavne v dôsledku **novodobej emigrácie**. Ide najmä o členské krajiny Európskej únie, v ktorých sa počty pohybujú medzi 150 000 až 190 000. Slovenské komunity vznikajú aj v štátoch, ktoré v minulosti neboli cieľom tradičnej emigrácie Slovákov. Patrí sem hlavne Veľká Británia, Írsko, Holandsko, Taliansko, Španielsko atď. Veľké množstvo členov týchto komunít má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a preto nemajú právny štatút Slováka žijúceho v zahraničí. V praxi sa však v zahraničí stretávajú a čelia tým istým problémom ako Slováci žijúci v zahraničí v zmysle zákona č. 474/2005 Z. z. (*vzdelávanie, duchovný i laický život, médiá atď.*). Preto je aj im potrebné venovať v rámci štátnej politiky náležitú pozornosť.

Počty Slovákov žijúcich v západnej Európe

KRAJINA	oficiálne údaje	odhady krajanov
Veľká Británia	90 000	110 000
Írsko	24 000	30 000
Nemecko	21 000	32 000
Francúzsko	8 500	10 000
Taliansko	3 000	4 500
Španielsko	1 200	2 000
Rakúsko	3 800	5 500
Belgicko	6 000	7 000

ÚSŽZ za posledné roky eviduje nárast žiadostí krajanov o poskytnutie dotácií na podporu projektov krajanových aktivít. Počet predkladaných žiadostí už dosahuje takmer 1 000 a vo finančnom vyjadrení sa požiadavky blížia k 4 mil. eur. Napriek tomu, že počty žiadostí krajanov o poskytovanie dotácií na podporu projektov narastajú, má celková suma vyčlenená zo štátneho rozpočtu, určená na podporu ich aktivít, **klesajúcu tendenciu**. Tento pokles konštatujeme aj napriek tomu, že vláda Slovenskej republiky prijala 17. septembra 2008 uznesenie č. 625, ktorým uložila príslušnému rezortu zabezpečiť v rozpočtovej kapitole Úradu vlády SR (*Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí*) výhľadovo každoročne účelové finančné prostriedky určené na podporu aktivít Slovákov žijúcich v zahraničí v rámci grantového systému ÚSŽZ v celkovej výške 40 mil. Sk (*cca 1 300 000 eur*).

Celková suma dotácií určených pre krajanov za jednotlivé roky v eurách

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1 327 756,75	1 152 426	1 165 526	1 191 165,45	1 144 470,80	974 293	970 027

Pozn.: Rozdiel v celkovej sume dotácií za rok 2016 a v celkovej sume v prehľade skutočne vyplatených dotácií je daný rozpočtovým opatrením vo výške cca 99 582 eur v zmysle Dohody medzi vládou SR a MR o vzájomnej podpore národnostných menšín. Zdrojom údajov o sumách dotácií v tomto aj nasledujúcich prehľadoch je vlastná štatistika ÚSŽZ.

Dynamický vývoj slovenských komunit v zahraničí vytvára výzvu pre štátnu politiku SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí. Existujú spoločné potreby jednotlivých komunit v oblasti vzdelávania, vedy, výskumu, duchovného života i svetskej kultúry, informovanosti a médií. Zároveň sa mnohé potreby komunit Slovákov žijúcich v zahraničí odlišujú nielen od krajiny ku krajine, ale aj v jednotlivých oblastiach a miestach. Kompletný prehľad o skutočne vyplatených dotáciách v roku 2016 podáva nasledujúca tabuľka:

Prehľad skutočne vyplatených dotácií za rok 2016 podľa krajín		
Krajina	Suma	Počet podporených projektov
Argentína	7 000	2
Austrália	14 000	6
Belgicko	4 700	4
Cyprus	6 000	2
Česká republika	114 500	31
Čierna Hora	2 800	2
Dánsko	2 800	2
Francúzsko	40 956	10
Holandsko	1 300	1
Chorvátsko	49 690	35
Írsko	18 000	4
Island	3 000	1
Kanada	32 400	16
Libanon	2 000	3
Luxembursko	3 350	1
Maďarsko	59 862	49
Mexiko	4 000	1
Nemecko	8 700	8
Nový Zéland	4 000	2
Poľsko	38 740	14
Rakúsko	3 800	5
Rumunsko	89 432	40
Slovenská republika	82 962,40	6
Spojené arabské emiráty	400	1
Srbsko	191 762,10	171
SZSZ	7 300	5
Švajčiarsko	5 200	2
Švédsko	3 000	2
Taliansko	3 800	4
Ukrajina	12 500	8
USA	43 681	16
Veľká Británia	28 800	11
SPOLU	890 435,50	465

Pozn.: Svetový zväz Slovákov v zahraničí (SZSZ) evidujeme v prehľadoch krajín prijímateľov osobitne.

Kapitola 2 Vzdelávanie, veda, výskum

Kompetenčne a vecne oblasť školstva a vzdelávania Slovákov žijúcich v zahraničí zastrešuje MŠVVaŠ SR. ÚŠZZ podporuje hlavne mimoškolské detské a mládežnícke aktivity v súvislosti s udržiavaním, prezentovaním a rozvíjaním slovenského jazyka na poli duchovnej a svetskej kultúry v ich domovských krajinách alebo aj na Slovensku. V roku 2016 ÚŠZZ podporil v tejto oblasti 116 projektov z 24 krajín sveta vo výške 215 878 eur (*spolu bolo predložených 244 žiadostí v celkovej sume 1 035 495,77 eur*). V rámci udelených dotácií ÚŠZZ zabezpečil aj 47 vzdelávacích elektronických programov v slovenskom jazyku pre 9 slovenských škôl, resp. škôl s vyučovaním slovenského jazyka v zahraničí. Pri udeľovaní dotácií sa prihliadalo na špecifiká a potreby Slovákov so štatútom národnostnej menšiny v okolitých krajinách, ako aj na odlišné potreby našich krajanov žijúcich v krajinách západnej Európy a zámoria bez štatútu národnostnej menšiny, ktorí zabezpečujú výučbu slovenčiny a predmetov v slovenskom jazyku vo svojich víkendových vzdelávacích centrách.

Prehľad skutočne vyplatených dotácií za rok 2016 v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu podľa krajín		
Krajina	Suma	Počet podporených projektov
Austrália	7 000	2
Cyprus	3 000	1
Česká republika	6 000	3
Čierna Hora	1 800	1
Dánsko	2 000	1
Francúzsko	2 800	1
Holandsko	1 300	1
Chorvátsko	9 300	7
Írsko	13 000	2
Island	3 000	1
Kanada	4 500	2
Maďarsko	18 000	14
Mexiko	4 000	1
Nemecko	4 000	3
Nový Zéland	3 000	1
Poľsko	8 620	4
Rakúsko	2 000	1
Rumunsko	20 500	12
Slovenská republika	5 000	1
Srbsko	64 108	42
Švajčiarsko	2 700	1
Taliansko	3 100	2
USA	10 150	7
Veľká Británia	18 500	6
SPOLU	217 378	117

Schválené a pridelené dotácie smerovali na nasledujúce účely: letné školy a tábory pre krajanov, vlastivedné a poznávacie zájazdy krajanov na Slovensko, súťaže žiakov v rôznych oblastiach, doškoloňovacie kurzy a semináre pre slovenských učiteľov v zahraničí, ako aj na Slovensku, učebnice a učebné pomôcky, odborná, encyklopedická a slovníková literatúra, medzinárodné konferencie zamerané na problematiku školstva a vzdelávania krajanov, vydávanie školských časopisov, predplatné na detské a odborné časopisy, víkendové školy v rámci vzdelávacích centier v krajinách západnej Európy a zámoria, slovenské škôlky v zahraničí, sanácia škôl, vybavenie školských zariadení, výskum jazykovej a etnickej identity a pod.

Žiaci slovenských základných a stredných slovenských škôl a vzdelávacích centier v zahraničí sa zúčastnili počas letných prázdnin v **medzinárodnom letnom tábore**, ktorý pozostával z troch 14-dňových turnusov. ÚSZZ ako gestor pripravil podujatie v spolupráci s partnerskými inštitúciami (*Matica slovenská, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a Akadémia vzdelávania v Martine*). Cieľom podujatia je, aby deti a mládež Slovákov žijúcich v zahraničí udržiavali živý kontakt so svojou materskou krajinou. Počas pobytu na Slovensku spoznávajú krajinu, zvyky, tradície v praxi a zároveň vznikajú nové priateľstvá. O podujatie je u krajanov mimoriadny záujem, zúčastnilo sa na ňom 213 osôb zo Srbska, Maďarska, Rakúska, Chorvátska, Ukrajiny, Česka, Poľska, Francúzska, Anglicka, USA, Talianska, Nemecka, Rumunska a Írska (*160 osôb v roku 2015*). Náklady z rozpočtu ÚSZZ dosiahli 76 462,40 eur.

Z vyhodnotení podporených grantov prichádzajúcich z jednotlivých krajanov subjektov v zahraničí zaznamenávame v tejto oblasti pozitívne reakcie krajanov sprevádzané neustálymi žiadosťami o navýšenie týchto finančných prostriedkov. Krajania považujú oblasť školstva a vzdelávania sa v slovenskom jazyku za prioritu v spoločnej snahe udržiavať národné povedomie svojich detí a odovzdať slovenský jazyk ďalším generáciám.

ÚSZZ tiež pravidelne zvoláva zasadnutia oboch sekcií **komisie pre školstvo a vzdelávanie ÚSZZ** (KŠV ÚSZZ), ktorých členmi sú predstavitelia krajanov a slovenskí pedagógovia z jednotlivých štátov, zástupcovia MŠVVaŠ SR, jeho inštitúcií, vysokých škôl a ÚSZZ. Na ich zasadnutiach sa prerokúvajú otázky, požiadavky a problémy krajanov, ktorých riešenie považujú krajania za akútne a významné pre udržiavanie jazykovej a národnej identity Slovákov žijúcich v jednotlivých krajinách vrátane efektívnosti využívania finančných prostriedkov ÚSZZ. V Bratislave sa konali zasadnutia sekcie pre strednú, južnú a východnú Európu KŠV ÚSZZ (22. apríla 2016) a sekcie pre západnú Európu a zámorie KŠV ÚSZZ (27. októbra 2016).

V spolupráci s MŠVVaŠ SR boli riešené aj problematické okruhy a otázky, akými sú: študijné odbory pre udeľovanie štipendií vlády pre Slovákov žijúcich v zahraničí, vysielanie slovenských učiteľov do zahraničia, vysielanie slovenských študentov na stáže do krajín so slovenským školstvom, resp. s vyučovaním slovenčiny, medzivládne programy spolupráce v oblasti školstva a vzdelávania, metodické kurzy pre pedagógov pôsobiacich na slovenských školách v zahraničí, rozdielové skúšky detí krajanov žijúcich v krajinách západnej Európy a zámoria, pôsobenie pedagógov na víkendových a nedeľných školách v zahraničí, štandardy pre vyučovanie slovenského jazyka v týchto krajinách, dotácie pre rôzne formy výučby slovenského jazyka v zahraničí, organizovanie letných táborov pre deti Slovákov žijúcich v rôznych krajinách, učebnice, výučbové programy a učebné pomôcky pre deti krajanov študujúcich v zahraničí, uznávanie diplomov Slovákov pôsobiacich v zahraničí a pod.

Na základe memoranda medzi *Štátnym pedagogickým ústavom* (ŠPÚ) a ÚSZZ (podpísané 12. decembra 2016) sa predpokladá v rámci ŠPÚ zriadenie odbornej komisie na vypracovanie vzdelávacích štandardov pre osobitný voliteľný predmet pre stredné školy na Slovensku o dejinách a živote Slovákov žijúcich v zahraničí. Na ŠPÚ sa má zriadiť komisia, ktorá sa bude zaoberať prípravou jednotných vzdelávacích štandardov pre slovenské deti a žiakov, ktorí navštevujú vyučovanie v slovenskom jazyku vo vzdelávacích centrách v krajinách západnej Európy a zámoria. ÚSZZ a ŠPÚ si budú poskytovať vzájomnú súčinnosť aj pri zabezpečovaní učebníc pre krajanov a pri publikovaní odborných článkov slovenských pedagógov zo zahraničia v časopise ŠPÚ *Pedagogická revue*.

ÚSZZ poskytuje aj motivačné balíčky pre deti krajanov, ktoré rodičia zapisujú do slovenských tried. Nákup školských potrieb pre žiakov prvého ročníka sa už dlhobojšie realizuje v Srbsku a o analogických krokoch s ohľadom na špecifické podmienky domovskej krajiny sa uvažuje aj pre prvákov v Maďarsku, Chorvátsku, Rumunsku, Ukrajine a v Poľsku.

ÚSZZ sa usiluje spestriť mimoškolské aktivity vo vzťahu ku krajskej mládeži v rámci Európskej dobrovoľníckej služby prostredníctvom programu EÚ Erasmus+. V tejto oblasti spolupracuje s IUVENTOU (*MladíInfo*). V roku 2016 boli dvaja dobrovoľníci vyslaní do Srbska, kde sa podieľajú na organizovaní vzdelávacích, kultúrnych a spoločenských aktivít krajských spolkov, škôl a inštitúcií v prostredí slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku. V spolupráci s organizáciou *MladíInfo* sa pripravuje vyslanie mladých ľudí z radov dobrovoľníkov aj do Maďarska a na Ukrajinu.

Kapitola 3 **Kultúra**

V kultúrno-spoločenskom živote krajských komunit, resp. národnostných menšín je kultúra základným a trvalým fenoménom uchovávanania a rozvoja národnej a jazykovej identity. V tomto zmysle ÚSZZ podporil projekty na novú tvorbu (*oblasť vydavateľstva, literatúry, divadelníctva, vizuálneho umenia, hudby a pod.*), ako aj na zachovanie kultúrneho dedičstva (*podpora činnosti knižníc, archívov, múzeí, galérií, kultúrnych pamiatok a pod.*). K dominantným prvkom v činnosti krajanov patrí podpora ochrany a rozvoja ľudových tradícií, prejavovaných najmä na kultúrnych programoch a festivaloch. Podpora smerovala od vytvorenia kvalitných technických podmienok na činnosť kultúrno-umeleckých spolkov, združení, organizácií, ustanovizní či jednotlivcov k organizácii podujatí a vytvoreniu nových kultúrnych produktov.

Nenahraditeľnú úlohu vo vytváraní podmienok pre kultúrne, spoločenské a vzdelávacie aktivity v úlohe zachovania národného povedomia slovenských komunit v zahraničí majú kresťanské misie a farnosti. Vyše 200-ročná tradícia slovenských farností zohráva významnú úlohu v spoločenskom a kultúrnom živote Slovákov (*Srbsko, Rumunsko, Maďarsko, USA, Kanada, Írsko, Veľká Británia, Francúzsko, Nemecko*). Okrem evanjelizačných a pastoračných činností misie a farnosti zastrešujú aj kultúrne, spolkové a vzdelávacie aktivity a podporné podujatia.

Celkový prehľad prostriedkov vynaložených v roku 2016 na projekty v oblasti kultúry:

Prehľad skutočne vyplatených dotácií za rok 2016 v oblasti kultúry podľa krajín		
Krajina	Suma	Počet podporených projektov
Argentína	5 000	1
Austrália	7 000	4
Belgicko	4 700	4
Cyprus	3 000	1
Česká republika	97 000	22
Čierna Hora	1 000	1
Dánsko	800	1
Francúzsko	33 556	5
Chorvátsko	34 590	25
Írsko	5 000	2
Kanada	15 400	9
Libanon	2 000	3
Maďarsko	30 962	28
Nemecko	4 700	5
Nový Zéland	1 000	1
Poľsko	23 620	7
Rakúsko	1 300	3
Rumunsko	58 432	21
Slovenská republika	77 462,40	4
Spojené arabské emiráty	400	1
Srbsko	101 354,10	98
SZSZ	7 300	5
Švajčiarsko	2 500	1
Švédsko	500	1
Taliansko	700	2
Ukrajina	11 000	7
USA	28 531	7
Veľká Británia	10 300	5
SPOLU	568 507,50	274

V kultúrnej oblasti ÚSZZ poskytuje možnosť krajanským spolkom a združeniam prezentovať a začleňovať sa do kultúrneho diania na Slovensku. Ide hlavne o tieto podujatia:

Bienále fantázie v Martine

Turčianska galéria z Martina rozšírila medzinárodnú súťaž *Bienále fantázie* o kategóriu *Najlepšie diela zo slovenského sveta*, na ktorej sa v roku 2016 po prvýkrát zúčastnili aj deti z radov Slovákov žijúcich v zahraničí. ÚSZZ na Bienále fantázie udelil štyri hlavné ceny a získali ich žiaci z Nemecka a Srbska. Vyhodnotenie súťaže pre krajanské deti sa konalo 19. mája 2016 v Martine v rámci programu vernisáže samostatnej výstavy slovenského rodáka žijúceho v Mníchove – umelca Martina Oscitého, s názvom *Hľadanie raja*. ÚSZZ podporil Bienále fantázie a výstavu M. Oscitého v Martine sumou 1 000 eur.

Palárikova Raková v Čadci

Palárikova Raková už 12 rokov vytvára podmienky na prezentovanie verejnosti na Slovensku divadelnej tvorby zahraničných Slovákov. Víťaz festivalu DIDA (*Divadelné inscenácie dolnozemskej tvorby*), ktorý každoročne prebieha Pivnici (*vojvodinská obec obývaná Slováckmi*) sa zúčastňuje Palárikovej Rakovej. V roku 2016 Slovenský kultúrno-umelecký spolok hrdinu Janka Čmelíka zo Starej Pazovy predstavil v Čadci hru Živý bič podľa literárnej predlohy Mila Urbana. Zájazdu sa zo srbskej Starej Pazovy a Pivnice zúčastnilo 45 umelcov a ÚSZZ podporil ich účasť sumou 3 872,50 eur.

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

Žiaci základných a stredných slovenských škôl a vzdelávacích centier v zahraničí sa zúčastnili na 24. ročníku celoštátnej literárnej súťaže s medzinárodnou účasťou *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko (podujatie organizované pod gesciou MK SR a MŠVVaŠ SR v spolupráci s kultúrnymi inštitúciami a odbornými pracoviskami)*. Zo zahraničia sa svojimi literárnymi prácami zapojilo do súťaže 138 žiakov a študentov. Dňa 9. júna 2016 sa ocenení žiaci v sprievode pedagógov zúčastnili na slávnostnom vyhodnotení v Nových Zámkoch (*zo Srbska, Chorvátska a Maďarska*). ÚSZZ ako spoluorganizátor podujatia pripravil pre ocenených žiakov a ich pedagógov v počte 25 osôb sprievodné podujatie: 4-dňový pobyt na západnom Slovensku spojený s návštevou divadla, múzeí, pamätihodností a kultúrnych inštitúcií s podporou 4 347,38 eur.

Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach

V dňoch 1. – 2. júla 2016 sa uskutočnili 20. Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti, ktoré majú za cieľ prezentovať slovenské folklórne tradície tak zo Slovenska, ako aj zo slovenského zahraničia. Hlavnými organizátormi tohto podujatia sú Obecný úrad Dulovce a ÚSZZ a spoluorganizátormi Regionálne osvetové centrum Komárno a Základná škola v Dulovciach. Druhý festivalový deň je určený vystúpeniu súborov zahraničných Slovákov a na prijatie hostí a zástupcov detských a mládežníckych súborov starostom obce a na krojovaný sprievod obcou. Z radov zahraničných Slovákov sa slávností zúčastnilo 205 krajanov zo 7 spolkov a ÚSZZ podujatie podporil sumou 22 483,44 eur.

Pamätný deň zahraničných Slovákov

Slováci žijúci v zahraničí sú neoddeliteľnou súčasťou slovenského sveta. Túto skutočnosť si Slovensko každoročne pripomína 5. júla v pamätný deň zahraničných Slovákov. V roku 2016 si ÚSZZ tento deň pripomenul v Bratislave tromi programami. *Slávnostným položením kvetov k základnému kameňu slovenského vystahovalectva v Sade Janka Kráľa*, na nádvorí bratislavskej Starej radnice výstavou fotografií *Krajanské foto-dotyky* a programom *Zelená ratolesť – Slovenské pozdravy spoza hraníc* na Hlavnom námestí. Vystúpili na ňom umelci a ochotníci z krajanských komunít zo Srbska, Maďarska, Rumunska, Rakúska a Kanady. Tento program sa uskutočnil v súčinnosti s Bratislavským kultúrnym a informačným strediskom v rámci Bratislavského kultúrneho leta. ÚSZZ ho podporil sumou 10 807,53 eur.

43. Krajanská nedeľa na 51. Folklórnych slávnostiach pod Poľanou v Detve

Od roku 1974 sa v rámci programu Krajanská nedeľa každoročne prezentujú aj folklórne súbory a skupiny Slovákov žijúcich v zahraničí. Zahraniční Slováci vnímajú toto podujatie ako možnosť byť súčasťou veľkej slovenskej rodiny. V programe *Keď išiel tatko do sveta* režiséra Vlastimila Fabišika vystúpilo desať súborov zo západnej Európy a zámoria. Tvorcovia programu hudobno-scénickým a tanečným programom návštevníkom folklórnych slávností priblížili spoločenský život, uchovávanie pôvodných slovenských tradícií a zvykov

Slovákov zo západnej Európy a zámoria, ale poukázali aj na nadobúdanie nových skúseností, ktoré vyplývali zo stretávania sa s novými kultúrami ich domovských štátov.

3. Krajanský dvor na 51. Folklorých slávnostiach pod Poľanou v Detve

Gastronomické špeciality, remeselnícky kumšt a čaro nehmotného kultúrneho dedičstva prezentovalo sto účastníkov zo slovenských komunít (*Francúzsko, Chorvátsko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko a Srbsko*) na 3. ročníku Krajanského dvora v rámci folklorých slávností v Detve v júni 2016. V programe vystúpilo aj kvarteto Rodostrom z Francúzska, ktoré má v repertoári úpravy slovenských ľudových piesní. ÚSZZ podporil podujatie sumou 28 699,83 eur.

Kapitola 4 Informovanosť

Informovanosť slúži na propagáciu života krajanských komunít vo vydavateľskej činnosti (*knižná tvorba, monografie, dokumentaristika, beletristická a žánrová literatúra, tradičné kalendáre a ročenky, informačné bulletiny, noviny a časopisy a iné periodické a neperiodické tlačoviny*) a v internetovej komunikácii (*krajanské webové stránky a portály*). V roku 2016 ÚSZZ podporil 63 projektov z 13 štátov celkovou sumou 86 900 eur.

Prehľad skutočne vyplatených dotácií za rok 2016 v oblasti informácií podľa krajín		
Krajina	Suma	Počet podporených projektov
Česká republika	8 000	3
Francúzsko	4 600	4
Chorvátsko	4 000	1
Kanada	9 000	3
Maďarsko	11 500	7
Poľsko	3 500	2
Rakúsko	500	1
Rumunsko	10 000	6
Slovenská republika	500	1
Srbsko	26 300	31
Švédsko	2 500	1
Ukrajina	1 500	1
USA	5 000	2
SPOLU	86 900	63

Medzi najúspešnejšie projekty tejto oblasti patria:

- **vo vydavateľskej činnosti:** Kultúrna a vedecká spoločnosť Ivana Krasku v Rumunsku – Nadlak (*vydanie viacerých literárnych diel slovenských autorov*), Slovenské vydavateľské centrum v Srbsku – Báčsky Petrovec (*vydanie titulov beletristickej literatúry, monografií, memoárovej literatúry*), Spolok Slovákov v Poľsku – Krakov (*vydanie monografie, almanachu*),

- **vydávanie periodickej tlače:** Obec Slovákov v Českej republike (*časopis Korene*), Zväz Slovákov v Chorvátsku (*časopis Prameň*), Demokratický zväz Slovákov a Čechov

v Rumunsku (*časopis Dolnozemský Slovák, projekt časopisu Naše snahy*), Slovenské vydavateľské centrum v Báčskom Petrovci (*týždenník Hlas ľudu, časopisy Zornička, Rovina, Nový život, Vzlet*), Kanadská slovenská liga (*vydávanie novín Kanadský Slovák*), Združenie austrálskych Slovákov vo Viktórii (*periodický informačný bulletin Slovenské zvesti*),

- *neperiodické tlačoviny*: Čabianska organizácia Slovákov v Békešskej Čabe (*Čabiansky kalendár 2016*), Slovenské vydavateľské centrum v Báčskom Petrovci (*Národný kalendár 2016*), Slovenský kultúrno-umelecký spolok hrdinu Janka Čmelíka (*Pazovský kalendár 2016*).

Kapitola 5 Médiá

Mediálnu a informačnú komunikáciu vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí zabezpečoval ÚSZZ v roku 2016 prostredníctvom oficiálnej webovej stránky www.uszz.sk, ktorá je zdrojom aktuálnych informácií a spätnej väzby pre krajanov. ÚSZZ zaznamenáva stály nárast návštevnosti svojej webovej stránky.

ÚSZZ zverejšoval na svojej webovej stránke oznamy zo stretnutí so zástupcami krajských organizácií a spolkov, ako aj štátnych inštitúcií SR a cirkví na pôde ÚSZZ i mimo neho. Okrem toho zverejšoval na portáli www.slovenskezahranicie.sk spravodajské, publicistické aj obrazové informácie o podujatiach organizovaných ÚSZZ a aktivitách krajských spolkov a organizácií, o ktorých bola redakcia portálu informovaná. Webová stránka ÚSZZ i portál ÚSZZ mapovali podujatia v organizačnej gescii ÚSZZ.

Prehľad skutočne vyplatených dotácií za rok 2016 v oblasti médií podľa krajín		
Krajina	Suma	Počet podporených projektov
Argentína	2 000	1
Česká republika	3 500	3
Chorvátsko	1 800	2
Kanada	3 500	2
Luxembursko	3 350	1
Poľsko	3 000	1
Rumunsko	500	1
SPOLU	17 650	11

V roku 2016 ÚSZZ podporil v oblasti médií 11 projektov celkovou sumou 17 650 eur.

ÚSZZ pokračoval v roku 2016 v spolupráci s médiami na Slovensku s dôrazom na rozvoj vzťahov s verejnoprávnym Rozhlasom a televíziou Slovenska (RTVS). Významná je tesná spolupráca s dramaturgiou okruhu Radio Slovakia International (RSI).

RTVS udržiava dlhodobu dobré pracovné kontakty so slovenskými redakciami partnerských rozhlasových a televíznych inštitúcií v zahraničí a podpísala bilaterálne zmluvné dokumenty s tými rozhlasmi a televíziami, ktoré majú vo vysielacej štruktúre vysielanie v slovenskom jazyku (*Česko, Maďarsko, Rumunsko, Srbsko, Ukrajina*). Zmluvné dokumenty umožňujú programovú výmenu rozhlasových a televíznych programov v slovenskom jazyku. RTVS pravidelne pozýva pracovníkov zo slovenských redakcií na pracovné pobyty do Bratislavy.

Rádio RSI denne vysiela 30-minútový magazín pre Slovákov žijúcich v zahraničí s názvom Slovensko dnes. Okrem toho RSI v roku 2016 vysiela na Rádiu Slovensko rubriku Naši a svetoví v rozsahu 6 minút jedenkrát týždenne (*autorka Ľubica Hargašová*) a na Rádiu Regina Bratislava, Banská Bystrica a Košice rubriku Slováci vo svete vo formáte 15 plus 5 minút (*redaktorka Ingrid Slaninková*).

Dvojka RTVS vysiela v roku 2016 v národnostnom magazíne, regionálnom vysielaaní a v premiérových aj reprízových záznamoch vystúpenia zahraničných Slovákov na letných folklórnych festivaloch vo Východnej a Detve. Počas roku 2016 boli uvedené viaceré premiérové dokumenty o významných zahraničných Slovákoch. Voľný cyklus o významných Slovákoch (*portréty Jána Valacha, Yuriho Dojča a Tibora Spitzu*) v zahraničí pripravuje dlhodobo autor a režisér Dušan Tóth z Torontského divadla v Kanade.

Kapitola 6 Osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí

V roku 2016 prijal ÚSŽZ 2 653 žiadostí o vydanie osvedčenia a vydal 2 207 osvedčení (napr. v roku 2015 prijal 1 445 žiadostí a vydal 1 116 osvedčení), z čoho vyplýva zreteľný nárast podaných žiadostí o vydanie osvedčenia (ďalej len „žiadosť“). Výrazný podiel na prijatých žiadostiach majú žiadatelia zo Srbska a Ukrajiny. Žiadatelia zo Srbska podali 2 223 žiadostí, z Ukrajiny 411 žiadostí. Tretia najpočetnejšia skupina žiadateľov je z Ruska a Bosny a Hercegoviny, po 6 žiadostí. Z ústnych informácií žiadateľov je dôvodom podania žiadosti záujem o priznanie postavenia Slováka žijúceho v zahraničí vydaním osvedčenia, ďalej zamestnanie/pracovné aktivity na Slovensku či štúdium na Slovensku.

Štatistiku prijatých žiadostí a vydaných osvedčení v roku 2016 uvádzame v nasledujúcom prehľade:

251658240

PRIJATÉ ŽIADOSTI A VYDANÉ OSVEDČENIA PODĽA ŠTÁTOV - ROK 2016

Mesiac	I		II		III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		X		XI		XII		CELKOM	
	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V
Štát	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V	P	V
Austrália	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bielorusko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bosna a Hercegovina	1	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5
Česko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chorvátsko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Macedónsko	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1
Maďarsko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mexiko	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kanada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Poľsko	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Rakúsko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rusko	-	-	1	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	6	2
Slovensko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Srbsko	171	88	211	127	234	164	232	160	218	247	204	265	167	227	169	202	15	161	145	112	161	154	158	161	2223	2068
Švédsko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukrajina	26	5	38	3	25	13	48	21	15	17	54	6	21	5	49	11	25	30	49	7	36	3	25	6	411	127
USA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1
Celkove	198	93	250	131	264	177	285	182	233	267	260	276	188	232	219	213	17	191	194	120	197	158	186	167	2653	2207

Pozn.: P = prijaté V = vydané

Zdroj: Štatistika ÚŠZZ.

Pre ilustráciu uvádzame štatistiku osvedčení za posledných 5 rokov:

251658240

ŠTATISTIKA PRIJATÝCH/VYDANÝCH OSVEDČENÍ PODĽA ŠTÁTOV ROK 2012 AŽ 2016										
rok	2012		2013		2014		2015		2016	
	prijaté	vydané	prijaté	vydané	prijaté	vydané	prijaté	vydané	prijaté	vydané
štát										
Argentína	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Austrália	2	2	0	0	2	1	0	1	0	0
Bielorusko	0	0	3	3	3	3	0	0	0	0
Bosna a Hercegovina	0	0	1	1	1	0	1	2	6	5
Bulharsko	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Čierna Hora	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Česká republika	0	1	1	1	3	2	3	3	0	0
Holandsko	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Chorvátsko	7	6	4	6	0	0	0	0	1	0
Macedónsko	0	0	0	0	1	1	0	0	2	1
Maďarsko	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0
Mexiko	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Moldavsko	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kanada	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1
Kirgizsko	1	3	2	2	0	0	0	0	0	0
Kuba	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0
Nemecko	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Poľsko	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Rakúsko	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Rumunsko	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Ruská federácia	1	4	2	2	2	3	2	1	6	2
Slovensko	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Srbsko	577	609	395	399	681	592	1156	1050	2223	2068
Švédsko	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
Ukrajina	158	162	145	249	235	101	277	56	411	127
USA	14	12	6	7	10	10	4	3	2	1
Celkove	769	808	568	675	941	718	1445	1116	2653	2207

Zdroj: Štatistika ÚŠZZ.

ÚŠZZ v konaní o žiadosti o vydanie osvedčenia aj v roku 2016 úzko spolupracoval najmä s MV SR – **Úradom hraničnej a cudzineckej polície Policajného zboru**, s ktorým intenzívne spolupracoval okrem iných činností najmä pri udelení prechodného pobytu, trvalého pobytu, zrušení pobytu držiteľov osvedčenia/preukazu zahraničného Slováka, ďalej pri vykonávaní preverovania osôb, ktoré sú žiadateľmi o vydanie osvedčenia.

Ďalej ÚŠZZ spolupracoval s **Kriminalistickým a expertíznym ústavom Policajného zboru SR** (skúmanie dokumentov doložených žiadateľmi k žiadosti o vydanie osvedčenia (služba za skúmanie dokumentov je spoplatnená), **sekciov verejnej správy – odborom štátneho občianstva vrátane príslušných okresných úradov (odbory všeobecnej vnútornej správy)** (napr. vo veci udelenia štátneho občianstva Slovákom žijúcim v zahraničí a pod.), **odborom matrik, registratúr a hlásenia pobytu**, ďalej so **Slovenským národným archívom, štátnymi archívmi s regionálnou územnou pôsobnosťou a ich pobočkami**, s jednotlivými **matrikami v rámci SR** (overovanie správnosti údajov na dokumentoch o. i.

údajov o národnosti žiadateľov, resp. predkov žiadateľov v priamom rade, ktorými žiadatelia preukazujú slovenskú národnosť [§ 7 ods. 3 zákona č. 474/2005 Z. z.], údajov na sčítacích hárkoch zo sčítania ľudu, overovanie správnosti údajov na matričných dokladoch, a pod.). V rámci MV SR spolupracoval ÚSŽZ aj s **Migračným úradom MV SR**.

ÚSŽZ rovnako úzko spolupracoval tiež s Národným archívom v Prahe vo veci preverovania správnosti údajov o slovenskej národnosti predkov žiadateľov v priamom rade, ktorými žiadatelia preukazujú slovenskú národnosť.

Kapitola 7

Stála konferencia Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2016

ÚSŽZ v dňoch 28. – 29. októbra 2016 organizoval Stálu konferenciu Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí. Konferencia, ktorá sa koná každé dva roky, predstavuje platformu na vyjadrenie postojov predstaviteľov krajanov na štátnu politiku SR voči krajanom. Na konferencii sa v roku 2016 zúčastnilo 90 zástupcov reprezentatívnych spolkov, organizácií, inštitúcií a cirkví Slovákov žijúcich v zahraničí a ďalších osobností spoločensko-politického, vzdelávacieho, kultúrneho a duchovného života z 22 štátov Európy, Ameriky a Ázie a 30 hostí zo Slovenska a zahraničia. Odovzdaných bolo 57 príspevkov na tému *Zákon č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a potreba jeho novelizácie v kontexte doterajších skúseností a novej koncepcie štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2016 – 2020 a Desať rokov Zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a pôsobnosti Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí: podpora a uchovávanie národného povedomia, jazykovej a kultúrnej identity krajanov v slovenskom svete vo svetle doterajších skúseností Slovákov žijúcich v zahraničí*. Zborník z príspevkov vyšiel knižne a je dostupný aj elektronicky na webovej stránke ÚSŽZ.

Pri príležitosti desiateho výročia činnosti ÚSŽZ jeho predseda Ján Varšo ocenil pamätnou medailou ÚSŽZ desať predstaviteľov krajanového sveta a osobností zo Slovenska. Ocenenými boli Peter Lipták (*Česko*), Andrej Kuric (*Chorvátsko*), Marian Mark Stolárik (*Kanada*), Ján Fuzik (*Maďarsko*), Mojmír Benža (*Slovensko*), Pavel Pollák (*Slovensko*), Ján Kišgeci (*Srbsko*), Katarína Melegová-Melichová (*Srbsko*), Anna Tomanová Makanová (*Srbsko*) a Dušan Daučík (*Švédsko*).

Účastníci konferencie schválili závery, ktoré sa týkajú oblastí školstva, kultúry, médií a informácií a financovania krajanových aktivít, ako aj prínosného slovensko-slovenského dialógu. V záveroch vyzdvihli otázku **zjednodušenia účasti** občanov Slovenskej republiky žijúcich v zahraničí **vo voľbách** a **zjednodušenia možnosti udelenia či znovuzískania občianstva** pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Záštitu nad konferenciou prevzal minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák. Náklady na konferenciu dosiahli 25 704,50 eur.

Kapitola 8

Orgány štátnej správy, samosprávy a inštitúcie Slovenskej republiky vo vzťahu ku krajanom

Na realizácii štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí sa podieľajú viaceré rezorty a nimi riadené inštitúcie, samosprávne kraje, obce a ďalšie štátne aj neštátne inštitúcie pôsobiace v SR. Potreby slovenských autochtónnych národnostných menšín a komunít v zahraničí sú rôznorodé a z toho dôvodu sú činnosti jednotlivých subjektov nenahraditeľné. Týka sa to aktivít rezortov a špecializovaných inštitúcií, ale aj samosprávnych krajov, obcí a cirkví.

Prezident Slovenskej republiky

Najvyššiu autoritu ústavných a štátnych záujmov vo vzťahu ku krajanom reprezentuje **prezident Slovenskej republiky**. Slováci žijúci v zahraničí patrili štandardne medzi témy, ktoré boli zaradované do rozhovorov so zahraničnými partnermi, najmä v krajinách s početnou krajanovou komunitou. Táto téma figurovala výrazne pri návštevách Maďarska, Rumunska, Francúzska, Švajčiarska, Talianska, Argentíny, Belgicka, Škótska a USA na už tradičnom stretnutí s krajanmi pri príležitosti VZ OSN. Prezident Slovenskej republiky tiež podporil viaceré krajanové kultúrne podujatia pozdravnými posolstvami.

Rada vlády Slovenskej republiky pre krajanové otázky

Vláda SR v septembri 2016 schválila zriadenie Rady vlády Slovenskej republiky pre krajanové otázky (*d'alej len „rada“*). Rada je stálym poradným a koordinačným orgánom vlády SR v oblasti starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a konzultačno-poradným orgánom na strategické usmerňovanie činnosti ÚŠZZ na dosiahnutie synergického riešenia krajanových záležitostí s vecne príslušnými ústrednými orgánmi štátnej správy a ostatnými orgánmi štátnej správy SR.

Prvé zasadnutie rady pod vedením jej predsedu, ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslava Lajčáka sa uskutočnilo v novembri 2016 za účasti štátnych tajomníkov ministerstiev zahraničných vecí a európskych záležitostí, financií, vnútra, školstva, kultúry a predsedu a podpredsedu ÚŠZZ. Cieľom rady je zintenzívniť koordináciu výkonu štátnej politiky SR vo vzťahu ku krajanom.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

Podpora krajanov je jednou z priorít zahraničnej politiky SR. Slovenská republika sa zaväzuje „podporovať národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporovať ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou“.

Podľa § 14 ods. 2 písm. h) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, je MZVaEZ SR zodpovedné za realizáciu politiky štátu vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí. V roku 2016 MZVaEZ SR zabezpečovalo v koordinácii s ÚŠZZ spoluprácu s veľvyslanectvami,

generálnymi konzulátmi, stálymi misiami a slovenskými inštitútmi v zahraničí. Na zlepšenie kontaktov s krajanmi boli využívaní aj honorárni konzulárni úradníci SR.

MZVaEZ SR prostredníctvom zastupiteľských úradov Slovenskej republiky (ZÚ SR) v zahraničí priebežne monitorovalo postavenie slovenských menšín a krajanových komunít a na základe potrieb a záujmu integrovalo do programu oficiálnych návštev predstaviteľov SR v krajinách, kde žije slovenská komunita, stretnutia s krajanmi. Konzulárne oddelenia ZÚ SR spolupracovali pri vybavovaní žiadostí o osvedčenia Slovákov žijúcich v zahraničí, štátnoobčianskej, matričnej či pasovej agendy.

ZÚ SR aktívne spolupracujú s krajanmi v zahraničí. Uskutočnili sa opakované stretnutia pracovníkov zastupiteľských úradov s predstaviteľmi spolkov zahraničných Slovákov a návštevy v teréne za účelom definovania reálneho stavu, v akom sa nachádzajú jednotlivé krajanové komunity a definovania ich potrieb na udržanie a prípadný rozvoj národnej identity a vzťahu k materskej krajine.

Vybrané ZÚ SR v zahraničí v r. 2016 poskytli pre ÚSZZ informácie o požiadavkách krajanov na vzdelávanie detí migrujúcich pracovníkov v jednotlivých krajinách, ako aj o existujúcej forme vzdelávania detí krajanov v rámci školského systému danej krajiny, resp. samovzdelávanie v tzv. nedeľných školách. ÚSZZ pozitívne hodnotil informácie, ktoré boli spracované ZÚ a doručené ÚSZZ. Výstupy z týchto informácií boli využité v koncepcii štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2016 – 2020.

Zástupcovia MZVaEZ SR participovali na práci rezortných komisií pre výber lektorov a učiteľov slovenského jazyka do zahraničia, ako aj na medzirezortnej komisii pre schvaľovanie štipendií vlády SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Okrem toho prostredníctvom ZÚ SR zabezpečovalo MZVaEZ SR informácie o podmienkach udeľovania štipendií vlády SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí, spolupracovalo taktiež na príprave krátkodobých štipendijných pobytov našich krajanov v SR (*Letná škola slovenského jazyka a kultúry; Studia Academica Slovaca* a pod.).

MZVaEZ SR v priebehu roku 2016 koordinovalo činnosť Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín podľa Protokolu medzi MZVaEZ SR a MZV MR a činnosť Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru podľa Zmluvy o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci medzi SR a Ukrajinou. MZVaEZ SR sa priebežne podieľa na príprave a vyhodnocovaní medzinárodných zmlúv, najmä bilaterálnych dohôd a programov spolupráce v oblasti vzdelávania, školstva, kultúry, vedy a športu, ktoré vytvárajú priestor aj na konkrétnu podporu Slovenska slovenským menšinám a komunitám v daných krajinách.

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Miroslav Lajčák ocenil aj v roku 2016 významné osobnosti z oblasti vedy a kultúry cenou Vyslanec dobrej vôle (Goodwill Envoy). Laureátmi ocenenia za rok 2016 sa stali: *Maja Poláčková*, uznávaná umelkyňa žijúca v Belgicku, *Ján Zoričák*, akademický sochár žijúci vo Francúzsku, a *Petra Hamerlík*, mladá vedkyňa pôsobiaca v Dánsku. Ďalšie ocenenie Zlatú plaketu ministra MZVaEZ SR udelil Miroslav Lajčák operenej dive Edite Grúberovej, dlhodobo pôsobiacej na popredných zahraničných scénach v Nemecku a v Rakúsku.

Ministertvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

MŠVVaŠ SR každoročne poskytuje štipendiá vlády SR pre 70 krajanov na denné štúdium na verejných vysokých školách v slovenskom jazyku. Od akademického roku 2017/2018 je štipendistom k dispozícii ponuka študijných odborov rozšírená o študijný program učiteľstvo slovenského jazyka v kombinácii so všeobecnovzdelávacími predmetmi. V súčasnosti sú poskytované štipendiá vlády SR na štandardnú dĺžku vysokoškolského štúdia na verejných vysokých školách v akreditovaných študijných programoch v 19 študijných odboroch.

V akademickom roku 2016/2017 pôsobí v zahraničí **22 lektorov slovenského jazyka a kultúry** v 15 krajinách sveta (v *Bielorusku, Bulharsku, Čínskej ľudovej republike, Francúzsku, Chorvátsku, Maďarsku, Nemecku, Poľsku, Rakúsku, Rumunsku, Ruskej federácii, Slovinsku, Srbsku, Taliansku a na Ukrajine*). Podmienky pôsobenia na jednotlivých univerzitách upravujú ustanovenia príslušných medzinárodných zmluvných dokumentov.

V školskom roku 2016/2017 pôsobí na základe medzinárodných zmluvných dokumentov **12 učiteľov slovenského jazyka a akademických predmetov** MŠVVaŠ SR na školách s výučbou slovenského jazyka v zahraničí. V Maďarsku pôsobí 6 učiteľov (v *Budapešti/1, v Slovenskom Komlóši/1, v Novom Meste pod Šiatrom/1, v Békešskej Čabe/1 a v Sarvaši/2*), v Rumunsku 1 učiteľ (v *Nadlaku*), na Ukrajine 5 učiteľov (v *Užhorode*).

Podpora zo strany MŠVVaŠ SR určená Slovákom žijúcim v zahraničí (*žiaci ZŠ a SŠ a pedagógovia vyučujúci slovenský jazyk v zahraničí*) sa každoročne realizuje aj cestou vzdelávacích programov na podporu bilingválneho vzdelávania. Jednotlivé podujatia sú organizované v spolupráci s odbornými pracoviskami slovenských univerzít (*Centrum ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a jej Metodické centrum pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave*). V roku 2016 sa MŠVVaŠ SR podarilo zorganizovať 31 vzdelávacích podujatí, na ktorých sa zúčastnilo viac ako 1 400 krajanov:

MŠVVaŠ SR v roku 2016 uzatvorilo novú dohodu o spolupráci v oblasti vzdelávania s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici. Podoba novej dohody umožňuje v širšej miere realizovať podporu výučby slovenčiny a slovenských reálií v krajských komunitách v západnej Európe a v zámorí.

Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk zabezpečuje celoročnú dostupnosť kurzu slovenského jazyka v oblasti dištančného vzdelávania prostredníctvom prevádzky e-learningových programov jazykovej prípravy pre stupeň A1 a A2 v rámci webovej stránky: www.e-slovak.sk. Počas roku 2016 boli otvorené 2 kurzy e-slovak pre úroveň A1, ktoré absolvovalo 295 záujemcov, celkovo je zaregistrovaných 1 046 frekventantov. Okrem toho záujemcovia majú možnosť využívať aj mobilnú aplikáciu KnowledgeFox na sprostredkovanie slovenskej lexiky, kde je registrovaných až 31 117 mobilných operácií, z toho v roku 2016 bolo 238 aktívnych používateľov.

Druhý kurz dištančného vzdelávania www.MySlovak.sk sa realizuje v rámci riešenia projektu Centrum SJ v USA v spolupráci s Kalifornskou univerzitou v Pensylvánii, technickú stránku zabezpečuje o. z. iLearn. V roku 2016 prebiehali programové úpravy systému riadenia výučby, ladenie prehrávania zvukových súborov, úpravy grafického a navigačného prostredia podľa pripomienok amerických kolegov, ladenie hodnotiaceho modulu. V roku 2016

pokračovali práce na offline verzii (*DVD*) základného kurzu slovenského jazyka MySlovak. Realizuje sa metodická príprava a vypracovanie jazykových kurzov v aplikácii KnowledgeFox k učebniciam Krížom-krážom A1 a Krížom-krážom A2.

Spolupráca medzi Slovenskou akadémiou vied (SAV) a Výskumným ústavom Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (VÚSM) sa rozvíja na základe Dohody o vedeckej spolupráci medzi SAV a VÚSM na obdobie 2015 – 2017. Cieľom dohody je rozvíjanie spolupráce v oblasti spoločenských a humanitných vied. Spolupráca zahŕňa o. i. nasledujúce spoločné aktivity:

- spoločné semináre, sympóziá, okrúhle stoly, stretnutia spoločných komisií, medzinárodné konferencie a iné podujatia na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni;
- návštevy zamerané na prípravu a vypracovanie spoločných výskumných projektov;
- študijné pobyty v archívoch, múzeách a knižniciach;
- návštevy za účelom prezentácie prednášok na pozvanie hostujúcej strany;
- výmena informácií a vedeckých materiálov.

V oblasti vedeckého výskumu SAV a VÚSM spolupracujú pri realizácii vedeckovýskumných úloh zameraných na výskume slovenského etnika v Maďarsku. V súčasnosti sa realizuje projekt Slovenské národnostné školstvo – slovenčina a slovenskí učitelia (2014 – 2016). Vzniknuté knižné publikácie, odborné články a príspevky na konferenciách prezentujúce výsledky jednotlivých výskumov disponujú rozsiahlou výpovednou hodnotou o stave kultúrno-spoločenského a národnostného života Slovákov v Maďarsku z aspektu minulosti, prítomnosti aj perspektív budúcnosti (pozri www.vusm.hu a www.svusav.sk).

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Organizácie MK SR realizovali početné umelecké hosťovania a podujatia, na ktorých sa mohli zúčastniť Slováci žijúci v zahraničí. V roku 2016 sa do nich zapojili Slovenská filharmónia, Štátny komorný orchester Žilina, Hudobné centrum, Slovenské národné divadlo, Divadlo Nová scéna, Štátna opera Banská Bystrica, Štátne divadlo Košice, atď.

Divadelný ústav v Bratislave bol jedným z odborných garantov **Ústredných osláv 150. výročia založenia Slovenského vojvodinského divadla (1866 – 2016)**. 150 rokov divadla vo Vojvodine ponúklo možnosť rekapitulácie činnosti slovenských vojvodinských divadelníkov, analýzu vývojových tendencií, kritický pohľad na jednotlivé etapy vo vývine divadelníctva, ako aj aktuálny tvorivý dialóg na regionálnej i medzinárodnej úrovni.

BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti, od roku 2009 pravidelne navštevuje krajanov v Srbsku. V roku 2016 na medzinárodnom knižnom veľtrhu v Novom Sade predstavila výstavu *Ocenení ilustrátori BIB 2015*. BIBIANA ju predstavila aj v rámci už tradičných návštev krajanov v Srbsku v dňoch v Bácskej Palanke, Silbaši a Kovačici a v každom meste odovzdali školskej knižnici knižné dary. V Kovačici vyhodnotili najlepšie kresby v rámci akcie *Bola raz jedna BIBIANA*, kde deti zo Srbska kreslili, čo si predstavujú pod pojmom Slovensko a BIBIANA. Tri najlepšie práce boli odmenené.

Vo svojich výstavných priestoroch v Bratislave zrealizovala BIBIANA výstavu *Šikovníčky z Dolnej zeme* – ukážky prác z tvorby slovenských žien z Kovačice v Srbsku.

V rámci Kultúrneho leta pripravila 14. júla 2016 krojovaný sprievod detí z Kovačice v Srbsku, ktorý prechádzal od BIBIANY ulicami Starého mesta Bratislavy a predstavil svadobné zvyku našich krajanov.

V súčasnosti Slovenské národné múzeum (SNM) - Historické múzeum finalizuje prípravné práce na druhej časti národnej historickej expozície, ktorá je venovaná dejinám stredoveku a novoveku a téma vystažhovalectva je scenáristicky a výtvarne pripravená na realizáciu v časti novovek. SNM dlhodobo spolupracuje s organizáciami Slovákov žijúcich v zahraničí, ako aj s profesionálnymi fondovými inštitúciami v Srbsku (Múzeum Vojvodiny Nový Sad, Múzeum vojvodinských Slovákov v Báčskom Petrovci), v Maďarsku (Dom slovenskej kultúry v Békešskej Čabe) a v Rumunsku (Kultúrna a vedecká spoločnosť Ivana Krasku v Nadlaku, Demokratický zväz Slovákov a Čechov v Rumunsku). V roku 2016 sa SNM podieľalo na príprave výstav prezentujúcich kultúru a kultúrne dedičstvo Slovákov žijúcich v zahraničí, a to konkrétne na výstave Slováci v Rumunsku v Martine, na výstave Za horami, za dolami. Tri storočia Slovákov vo Vojvodine v Novom Sade Čaro imaginácie. Slovenská kovačická insita v SNM v Bratislave.

Do aktivít v oblasti šírenia slovenského kultúrneho dedičstva medzi krajanmi sa zapojili aj Slovenská národná knižnica, Univerzitná knižnica v Bratislave, Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, Štátna vedecká knižnica v Prešove, Národné osvetové centrum, Slovenská ústredná hvezdáreň v Hurbanove, Ústredie ľudovej umeleckej výroby, Slovenský filmový ústav, RTVS a TASR.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

Oblasť štátneho občianstva

V roku 2016 bolo udelené štátne občianstvo SR 93 osobám s postavením Slováka žijúceho v zahraničí (*predovšetkým štátni príslušníci Srbskej republiky 83 osôb a Ukrajiny 10 osôb*). MV SR upozorňuje na potrebu legislatívnej úpravy zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov, a to konkrétne § 2 Vymedzenie pojmov a § 9 (dôvody zániku osvedčenia).

Oblasť volieb, referenda a politických strán

V roku 2014 prijala Národná Rada SR nový zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý zachoval možnosť občanom SR s trvalým pobytom mimo jej územia voliť prostredníctvom pošty vo voľbách do Národnej rady SR. Navyše, uvedený zákon rozšíril spôsob hlasovania aj na hlasovanie v referende konané podľa čl. 93 až 100 Ústavy SR.

Po prvý raz sa nová právna úprava v praxi uplatnila pri príprave a zabezpečení volieb do Národnej rady SR, ktoré sa konali 5. marca 2016. O možnosti voliť prostredníctvom pošty požiadalo MV SR celkom 1 200 občanov SR s trvalým pobytom mimo územia SR. MV SR (*odbor volieb, referenda a politických strán*) zabezpečilo uvedeným občanom právo voliť zaslaním obálok na hlasovanie a hlasovacích lístkov na ich adresu v cudzine. Z 1 200 občanov sa zúčastnilo volieb zaslaním obálky s hlasovacím lístkom 1 049 občanov.

Oblasť archívov a registratúr

Slovenský národný archív (SNA) vybavil v roku 2016 niekoľko stoviek žiadostí fyzických osôb o vyhľadanie archívnych dokumentov týkajúcich sa prevažne otázok štátneho

občianstva a národnosti, najmä občanov Ukrajiny, Ruska, Izraela a USA so slovenskými koreňmi. SNA na podnet ÚŠZZ vyhotovil niekoľko desiatok xerokópií sčítacích hárkov. V roku 2016 SNA pokračoval v sprístupňovaní dvojice významných archívnych fondov exilovej proveniencie, osobných fondov Ferdinanda Ďurčanského a Jozefa Kirschbauma.

V roku 2016 sa v nadväznosti na plnenie úlohy B.1. uznesenia vlády SR č. 571/2015 z 21. októbra 2015 ku Koncepcii štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2016 – 2020 predpokladalo získanie archívnych fondov (*Slovenský ústav, Cleveland, USA; časť osobného fondu Karol Sidor*). Snahy o prijatie dohody na uskutočnenie transferu archívnych dokumentov zahraničných Slovákov zo Slovenského ústavu v Clevelande na Slovensko sa prerušili v polovici roku 2016 (*úmrť bývalého riaditeľa Slovenského ústavu v Clevelande Andrewa F. Hudaka*). SNA zatiaľ nenadviazal kontakty s novým riaditeľom (*Milan Kobulsky*) a sprostredkovateľom kontaktov (*Stanislav Šárossy*).

Oblasť hraničnej a cudzineckej polície

V rámci aktivít Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ÚHCP) v roku 2016 spolupracoval a naďalej spolupracuje s ÚŠZZ v oblasti vzájomnej výmeny informácií, pričom priebežne zasiela ÚŠZZ informácie o udelení pobytu, zrušení pobytu na území SR osobám, ktoré sú držiteľmi osvedčenia a taktiež vykonáva bezpečnostné previerky osôb, ktoré sú žiadateľmi o osvedčenie. ÚŠZZ poskytuje ÚHCP informácie o vydaných osvedčeniach a o osvedčeniach, ktorých platnosť zanikla.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

MPSVR SR vykonáva opatrenia a plní úlohu koordinačného pracoviska v rámci migračnej a integračnej politiky cudzincov. Východiskovým dokumentom pre budovanie modernej politiky vlády SR v oblasti migrácie je **Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020** (*schválená uznesením vlády SR z 31. augusta 2011*), ktorej gestorom je MV SR. Opatrenia z pohľadu MPSVR SR sú obsiahnuté v Akčnom pláne migračnej politiky v podmienkach MPSVR SR na roky 2016 – 2017.

Podpora vstupu, resp. návratu Slovákov žijúcich v zahraničí do vlasti a ich opätovná integrácia prostredníctvom trhu práce sa realizuje cez aktívne opatrenia trhu práce, ktoré upravuje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V roku 2016 MPSVR SR evidovalo nasledovný prítok Slovákov žijúcich v zahraničí zamestnaných na území Slovenskej republiky:

Štátna príslušnosť	Počet zamestnaných na území SR
Srbsko	384
Ukrajina	26
Albánsko	1
Kirgizsko	1
Rusko	1
USA	2
Celkovo	415

Zdroj: Štatistika MPSVR SR.

K 31. decembru 2016 eviduje MPSVR SR celkovo 819 Slovákov žijúcich v zahraničí zamestnaných na území SR.

Pri tvorbe konkrétnych právnych predpisov v oblasti poskytovania dávok štátnej sociálnej podpory a poskytovania pomoci v hmotnej núdzi v daných oblastiach sa dôsledne uplatňuje **zásada rovnakého zaobchádzania**. Ak sa Slovák žijúci v zahraničí zdržiava na území SR má rovnaké právo ako ostatní občania na uplatnenie nároku na uvedené formy pomoci a rovnako ako ostatní občania musí spĺňať podmienky nároku na konkrétne dávky poskytované v rámci jednotlivých systémov.

MPSVR SR v roku 2016 pokračovalo v rokovaní a príprave bilaterálnych zmlúv v oblasti sociálneho zabezpečenia. Dňa 20. mája 2016 bola podpísaná Zmluva medzi SR a Čiernou Horou o sociálnom zabezpečení (zmluva zatiaľ nenadobudla platnosť).

Iné inštitúcie

Rímskokatolícka cirkev vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí má vybudované cirkevné organizačné štruktúry, ktorými sú jednotlivé katolícke misie, v ktorých dlhodobo pôsobia katolícki kňazi slovenského pôvodu. Konferencia biskupov Slovenska koordinuje a monitoruje činnosť týchto slovenských katolíckych misií. Katolícka cirkev uskutočnila v roku 2016 pastoračné cesty s návštevou Slovákov žijúcich v Toronte pri príležitosti 20. výročia jej založenia, v New Yorku a v Mníchove.

Pozitívne sa rozvíja spolupráca s Vysokou školou sv. Alžbety v Bratislave na poli misijnej a charitatívnej práce jej dobrovoľníkov v zahraničí.

Rímskokatolícka cirkev konštatuje, že sa veľmi zintenzívnila komunikácia prostredníctvom komunikačných prostriedkov a s využitím nových technológií, ktoré majú ďalekosiahly dosah na krajanov a ponúkajú im možnosti zachovania si slovenskej identity a národného i duchovného povedomia.

Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku (ECAV) má vo vzťahu k autochtónnym menšinám výnimočné postavenie tým, že bola pilierom, ktorý zabránil asimilácii duchovného a kultúrneho života Slovákov na Dolnej zemi. V súčasnosti sa snaží úzko spolupracovať so slovenskými evanjelikmi žijúcimi v zahraničí a s ich cirkevnými organizačnými jednotkami. Podporuje ich misijne, ale aj finančne z dobrovoľných príspevkov veriacich a dodávkami náboženskej literatúry a evanjelickej tlače.

Významnou aktivitou v roku 2016 boli Veľké evanjelické cirkevné dni v Békešskej Čabe, ktorých sa zúčastnilo vyše 5 000 veriacich zo Slovenska, Maďarska, Srbska, Rumunska, Chorvátska, Česka a ďalších krajín. V rámci programu sa konalo ustanovujúce valné zhromaždenie Asociácie slovenských evanjelických cirkví zo Slovenska a zo zahraničia.

Na oficiálnej webovej stránke ECAV www.ecav.sk je vytvorená rubrika SLOVÁCI V ZAHRANIČÍ, ktorá informuje evanjelickú verejnosť o kontaktoch s krajanmi v zahraničí a je tam umiestnený aj adresár jednotlivých cirkevných organizačných jednotiek. Slovákom v zahraničí je venovaná i jedna z rubriek internetovej televízie ECAV na Slovensku.

Gréckokatolícka cirkev má troch kňazov na misiách (*Švajčiarsko, Kanada, USA*), ktorí sa venujú miestnym veriacim, resp. veriacim so slovenskými predkami.

Aktívne kontakty s krajaňskými spolkami v zahraničí sa uskutočňujú aj na úrovni samosprávy, či už na úrovni **krajev, okresov a jednotlivých miest a obcí**.

Kapitola 9 **Návrh programu štátnej politiky voči krajanom na rok 2018**

Nakoľko oblasť **školsťva a vzdelávania** je prioritou ÚSŽZ z hľadiska uchovávania národného povedomia, jazykovej a kultúrnej identity krajanov žijúcich v zahraničí, ÚSŽZ bude aj v roku 2018 podporovať školstvo, vzdelávanie a aktivity vedúce k uchovaniu slovenského jazyka a pozdvihnutiu úrovne slovenského školstva a všetkých foriem vzdelávania v slovenskom jazyku v zahraničí.

V roku 2018 zorganizuje ÚSŽZ zasadnutia obidvoch sekcií Komisie pre školstvo a vzdelávanie ÚSŽZ, ďalej bude v roku 2018 intenzívne spolupracovať s ŠPÚ, bude aj naďalej vyvíjať úsilie v oblasti dobrovoľníctva a v spolupráci s národnou agentúrou a akreditovanými organizáciami SR pre dobrovoľnícku službu sa v rámci programu ERASMUS+. ÚSŽZ bude aj v roku 2018 spolupracovať s MŠVVaŠ SR, jeho inštitúciami a vysokými školami v SR

V prípade potreby riešenia problémov v oblasti školstva a vzdelávania krajanov v zahraničí bude ÚSŽZ iniciovať rokovania s príslušnými orgánmi, krajaňskými organizáciami a školskými inštitúciami v zahraničí. Zástupcovia ÚSŽZ sa budú aj v roku 2018 zúčastňovať na školských a vzdelávacích podujatiach organizovaných školskými ustanovizňami a krajanmi v zahraničí, alebo akcií a aktivít organizovaných pre krajanov v Slovenskej republike.

ÚSŽZ v spolupráci s MŠVVaŠ SR a MK SR bude pokračovať v organizovaní súťaže *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko* v roku 2018, a tiež bude pokračovať v organizovaní letného tábora pre krajaňskú mládež.

V oblasti **kultúry** bude ÚSŽZ naďalej podporovať kultúrne aktivity krajaňských spolkov v zahraničí a organizovať podujatia, ktoré prispievajú k šíreniu kultúry Slovákov žijúcich v zahraničí v domovskej krajine. Organizácie v pôsobnosti MK SR budú pokračovať v rozpracovaných projektoch a ďalších aktivitách smerujúcich k podpore našich krajanov.

ÚSŽZ bude motivovať krajaňské spolky ale aj jednotlivcov tým, že ocení ich prácu verejným uznaním. Za tým účelom bude pokračovať práca na formovaní databázy údajov o osobnostiach a inštitúciách slovenského zahraničia a o podujatiach, ktoré prispievajú k rozvoju slovenskej identity v zahraničí.

K trvalým úlohám patrí aj spolupráca s kresťanskými misiami a farnosťami, ktoré v krajaňskom prostredí vytvárajú podmienky pre kultúrne, spoločenské a vzdelávacie aktivity. Rovnako ako v minulosti aj dnes má ich poslanie vitálny význam nielen u autochtónnych menšín ale aj v novo sa formujúcich komunitách Slovákov v zahraničí.

Pri stanovení cieľov v oblasti **médií** ÚSŽZ upriami pozornosť na mediálne zabezpečenie projektov krajanov súvisiacich s prezentáciou slovenskosti, kultúrneho a duchovného dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí. ÚSŽZ bude zohľadňovať najmä adresnosť, tematickú a obsahovú kvalitu médií, ako aj ich dostupnosť v krajaňských prostrediach v zmysle naplnenia atribútu zvyšovania národného povedomia krajaňských komunít v štátoch, v ktorých tieto médiá pôsobia.

V oblasti **legislatívy** sa bude v roku 2018 ÚSŽZ zaoberať analýzou potreby novelizácie zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v kontexte doterajších skúseností.

ÚSŽZ bude v oblasti **škoolstva a vzdelávania** v roku 2018 úzko spolupracovať s MZVaEZ SR predovšetkým v rámci novo vzniknutej platformy – Rady vlády SR pre krajaňské otázky a pri plnení úloh vyplývajúcich zo zákonov a uznesení vlády SR (napr. štipendiá vlády SR pre krajanov). ÚSŽZ bude v predmetnej oblasti spolupracovať aj s ďalšími rezortmi.

MZVaEZ SR vo vzťahu ku Slovákom žijúcim v zahraničí v r. 2018 bude zabezpečovať ochranu práv a záujmov Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorí sú občanmi SR. Zastupiteľské úrady, generálne konzuláty, stále misie a slovenské inštitúty v zahraničí budú pri organizovaní kultúrno-spoločenských podujatí spolupracovať s krajaňskými združeniami a propagovať tvorbu krajanov, ktorí dosiahli významné úspechy v oblasti vedy, kultúry a spoločenského života. Je v záujme Slovenska upevňovať ich pozíciu v danom štáte a formovať spolupatričnosť krajanov a SR.

MZVaEZ SR sa bude naďalej v rámci svojich kompetencií:

- podieľať na príprave a uzatváraní medzinárodných dohôd, na medzivládnych programoch spolupráce a rôznych účelových komisií v otázkach kultúry, školstva, vnútroštátneho postavenia krajanov v danom štáte a naplňania konvencií o dodržiavaní práv národnostných menšín s dôrazom na slovenskú komunitu,
- zabezpečovať zaradenie stretnutí s krajanmi do programu oficiálnych návštev ústavných predstaviteľov SR v krajinách, kde žije slovenská menšina, respektíve komunita,
- podporovať optimálnu formu zabezpečenia televízneho vysielania pre Slovákov žijúcich v zahraničí,
- v spolupráci s ÚSŽZ podporovať zapojenie krajaňských komunít do realizácie prezentácie SR v zahraničí,
- napomáhať, v prípade záujmu, dopravovať remitendy slovenských periodík Slovákov žijúcich v zahraničí, ale aj rôznych pomôcok a potrieb dôležitých na činnosť ich spolkov
- naďalej v spolupráci s krajaňskými organizáciami sprostredkovať potrebné informácie o podmienkach udeľovania štipendií vlády pre Slovákov žijúcich v zahraničí.
- naďalej systémovo riešiť problematiku slovenských národnostných menšín v zahraničí prostredníctvom Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín, ako aj Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru.

V časovom horizonte roku 2018 je potrebné v maximálnej možnej miere využívať značný potenciál zmiešaných medzivládnych komisií, ktoré sa na svojich zasadnutiach v rámci svojich kompetencií zaoberajú aj otázkami menšín a problematikou týkajúcou sa Slovákov žijúcich v zahraničí.

V krajinách s prílívom mladej generácie zo Slovenska, ktorá migruje v dôsledku pracovných príležitostí a štúdiá v zahraničí, ZÚ SR, generálne konzuláty a slovenské inštitúty budú organizovať podujatia spojené s prezentáciou slovenskej kultúry a podporovať aktivity migrantov zo Slovenska v spoločenskom živote – v spolkoch, kluboch a folklórnych súboroch.

V súlade s Koncepciou štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2016 – 2020, MZVaEZ SR, prostredníctvom siete ZÚ SR v zahraničí, napomáha v spolupráci s ÚSZZ zabezpečovať pre organizácie slovenských národnostných menšín v Európe a krajské komunity v zámorí optimálne organizačné, ekonomické a spoločensko-politické podmienky pre uchovávanie a rozvoj ich jazykovej, kultúrnej a národnej identity a spoločných hodnôt kultúrneho a duchovného dedičstva.

Od Rady vlády SR pre krajské otázky sa očakáva širšia rezortná a medzirezortná spolupráca ako podmienka zvyšovania adresnosti, efektívnosti a účelovosti finančnej podpory programov a projektov krajanov prispôbená reálnym potrebám krajanov, ako aj koordinácia a súčinnosť s inštitúciami verejného sektora, štátnej správy, samosprávnych krajov a tretieho sektora. Významnou mierou tu bude participovať MZVaEZ SR, ktorého minister je predsedom Rady vlády SR pre krajské otázky a štátny tajomník je jej podpredsedom. Zároveň je však potrebné podčiarknuť, že ďalší kvalitatívny rast podpory aktivít Slovákov žijúcich v zahraničí zo strany SR je podmienený zvýšením rozpočtového krytia vzhľadom na nárast aktivít, ktoré je nevyhnutné spolufinancovať v záujme zachovania národnej a kultúrnej identity našich krajanov žijúcich v zahraničí.

Kapitola 10

Vplyv na rozpočet verejnej správy

Materiál má negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy v rokoch 2017 až 2020 v sume 1 655 119 eur každoročne, ktorý je rozpočtovo zabezpečený v rámci programu OD3 – Štátna politika k Slovákom žijúcim v zahraničí kapitoly Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a jeho prijatím nevznikne rozpočtovo nekrytý vplyv na rozpočet verejnej správy.

Materiál nemá žiadne vplyvy na rozpočet verejnej správy, na podnikateľské a životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti, sociálne vplyvy a vplyvy na služby pre občana.